

Na osnovu člana 46. Statuta Ljekarske/Liječničke komore FBiH a na prijedlog Komisije za kodeks medicinske etike i deontologije Ljekarske/Liječničke komore FBiH, na redovnoj godišnjoj Skupštini Lj/L K FBiH održanoj dana 18.04.2015. godine donosi se:

K O D E K S MEDICINSKE ETIKE I DEONTOLOGIJE

I OPĆA NAČELA

Član 1.

Ovim Kodeksom utvrđuje se skup pravila, normi, moralnog karaktera koji reguliraju ponašanja ljekara/liječnika na području Federacije BiH.

Član 2.

Osnovna obaveza ljekara/liječnika je da zdravstvenu zaštitu pružaju primjenom savremenih medicinskih postupaka i tehnologija i praćenjem dostignuća u razvoju medicinske nauke.

Član 3.

Pri rješavanju moralnih dilema pred kojima se svakodnevno u praksi nalazi, a za koja mu niko nije dosada rekao kako da ih riješi, ljekar/liječnik, stalno i isključivo, mora imati na umu opću korist i utilitarizam.

Ljekar/liječnik je svoje životno usmjerenje posvetio zdravlju čovjeka. U tom smislu on mora poštovati ljudski život od njegovog početka pa do smrti a ljudsko tijelo i nakon smrti.

Svim svojim sposobnostima mora čuvati plemenitu tradiciju ljekarskog/liječničkog poziva uz primjenu visokih standarda stručnog rada i etičkog ponašanja prema bolesniku i njegovoj rodbini.

U svom djelovanju stalno mora čuvati ugled i dostojanstvo ljekarskog/liječničkog poziva, časno se odnositi prema svojim kolegama a svoje znanje i umijeće primjenjivati u skladu sa ovim Kodeksom.

II ODNOS PREMA BOLESNIKU

Član 4.

Dobrobit bolesnika je prva i osnovna briga ljekara/liječnika.

Bolestan čovjek ima ljudska prava kao svaki drugi čovjek i nije ih dozvoljeno kršiti u medicinskom interesu.

Bolestan čovjek ima svoja osjećanja i svoje dostojanstvo, svoje želje, mišljenja i pravo da bude saslušan.

Bolestan čovjek ima pravo da ga liječi ljekar/liječnik koji slobodno donosi kliničke i etičke procjene bez ikakvog uplitanja sa strane.

Član 5.

Ljekar/liječnik je dužan da pruža pomoć bolesnom čovjeku bez obzira na dob, spol, rasu, narodnost, vjersko i političko uvjerenje i društveni položaj.

Član 6.

Ljekar/liječnik mora svoj posao obavljati stručno i etički besprijekorno ne iskorištavajući bolesnika tjelesno, emotivno ili materijalno i uvijek će održavati najviše standarde profesionalnog ponašanja.

Za svoj rad ljekar/liječnik ima pravo na redovnu plaću, honorar i na zadovoljstvo da je pomogao bolesniku.

Član 7.

Ljekar/liječnik mora poštovati pravo duševno sposobnog, svjesnog i dobro obaviještenog bolesnika da prihvati ili odbije pojedinog ljekara/liječnika, odnosno preporučenu ljekarsku/liječničku pomoć, uz vlastiti rizik.

Prilikom pružanja ljekarske/liječničke pomoći bolesniku mogu biti ukazani svi opće prihvaćeni vidovi liječenja, osim onih na koje izričito stavlja svoju pismenu zabranu. Za sve vrste operativnih zahvata, invazivnih dijagnostičkih i terapijskih postupaka potreban je prethodni pismeni pristanak bolesnika.

Ljekar neće dozvoliti da finasjski motivi ili drugi rezlozi iz okruženja u kojem radi utječu na slobodan i neovisan profesionalan stav prema bolesnicima.

Za djecu, maloljetne osobe, i druge osobe koje nisu pri svijesti ili nisu sposobne za rasuđivanje, ovaj pristanak daju roditelj, staratelj, supružnik ili drugi bliži rođak, osim u slučaju da postoji opasnost po život bolesnika a zbog hitnosti nije moguće blagovremeno pribaviti saglasnost.

Ljekar/liječnik ne smije bolesnika podvrgavati pregledu, medicinskom tretmanu i naučnom istraživanju bez njegove saglasnosti.

Član 8.

Ukoliko ljekar/liječnik prilikom pružanja ljekarske/liječničke pomoći djeci posumnja da se radi o zloupotrebi ili zlostavljanju djece, dužan je o tome upozoriti odgovorna državna tijela, pri tome obazrivo čuvajući interes djeteta.

Član 9.

S obzirom da bolesnik očekuje od ljekara/liječnika bezbolnu, konformnu, jeftinu a povrh svega sigurnu uslugu, ljekar/liječnik je dužan predlagati i provoditi samo one dijagnostičke pretrage koje su nužne za pouzdanu dijagnozu te samo ono liječenje koje je u skladu sa provjerenim standardima savremene medicinske nauke.

Pri svemu tome ljekar/liječnik mora postupati ekonomično jer nepotrebni pregledi i liječenja nisu dozvoljeni bez obzira ko snosi troškove pružene zdravstvene usluge.

U svom radu ljekar/liječnik se mora pridržavati stručnih stavova referalnog centra, a ako je neophodno može poduzimati dijagnostičke i terapijske postupke koji još nisu registrovani u našoj zemlji ali su se u inostranstvu pokazali djelotvornim, uz dokumentovanje procedura koje se primjenjuju u inostranstvu a ne primjenjuju u našoj zemlji i pismeni pristanak pacijenta.

Član 10.

Kako bolesnik ima pravo na tačno obavještanje i poduku o svim pitanjima koja se tiču njegove bolesti, ljekar/liječnik je dužan na prikladan način obavijestiti bolesnika o ishodu pretraga i o svim mogućnostima za liječenje kao i izgledima na uspjeh, kako bi bolesnik mogao donijeti ispravnu odluku o predloženom liječenju.

U slučaju da se radi o maloljetnim osobama ili onim nesposobnim za donošenje takvih odluka, ljekar/liječnik će se obratiti roditeljima ili starateljima a ako to nije moguće, odgovornost će podijeliti sa drugim ljekarima/liječnicima time što će u konkretnom slučaju zatražiti i njihovo mišljenje.

Bolesnik ima pravo saznati istinu, kao i dobiti na uvid cjelokupnu medicinsku dokumentaciju o svojoj bolesti. Dobre vijesti bolesniku treba reći bez oklijevanja a ako prognoza nije najbolja, treba je saopćiti sa posebnom pažnjom i simpatijom.

Izuzetno, ako ljekar/liječnik ocijeni da će time bolesnik doći u težu zdravstvenu situaciju, nije dužan bolesniku reći istinu niti mu dati na uvid medicinsku dokumentaciju.

Ljekar/liječnik ima ljudsku obavezu da pokaže razumijevanje za zabrinutost bolesnikovih bližnjih, da ih ispravno obavještava o bolesnikovom stanju i da s njima saraduje u korist bolesnika.

Bez obzira na sve okolnosti ljekar/liječnik ima obavezu da prilikom davanja prognoze bolesniku u svakoj situaciji podigne njegov moral.

Član 11.

Za vrijeme svoje odsutnosti ljekar/liječnik je dužan pobrinuti se za stalnu medicinsku brigu svojih bolesnika.

Ako uslovi najprikladnijeg liječenja bolesnika prevazilaze mogućnosti, znanje ili vještine ljekara/liječnika, on je dužan da bolesnika uputi na brigu ljekaru/liječniku koji takve uslove može obezbijediti ili zatraži mišljenje od drugog liječnika o načinu daljeg liječenja povjerenog mu bolesnika.

ljekar čije mišljenje traži drugi ljekar koji liječi pacijenta dužan je takvo mišljenje dati u najoptimalnijem roku.

Ako bolesnik sam zatraži to isto, obavezan je da ga uputi na brigu drugom ljekaru/liječniku.

Ako ljekar/liječnik ocijeni da su mu potrebni stručni savjeti drugih ljekara/liječnika predložit će sazivanje Ljekarskog/liječničkog konzilijuma.

Ljekar/liječnik mora poštovati i obezbijediti pravo na sazivanje Ljekarskog/liječničkog konzilijuma na zahtjev bolesnika.

Član 11.a

Na bolničkim odjelima, gdje je ljekar član liječničkog tima, ljekar će povjerenog mu bolesnika liječiti u skladu sa smjernicama Ljekarskog kolegija odjela i stručnog rukovodioca odjela, uz ravnopravno učešće u procesu donošenja odluka.

Izuzetno, ako smatra da su smjernice za liječenje povjerenog mu bolesnika u suprotnosti sa njegovim stavovima i da ugrožavaju život, zdravlje i ishod liječenja povjerenog mu bolesnika, ljekar će o tome odmah izvjestiti rukovodioca nadređenog stručnom rukovodiocu bolničkog odjela.

Ako Ljekarski kolegij, konzilijum ljekara ili stručni rukovodilac odjela odluče, uz uredno dokumentovanje takve odluke i informisanje i pristanak bolesnika, da se nastavak liječenja provodi suprotno mišljenju ordinirajućeg ljekara, on je dužan da dalje liječenje provodi u skladu sa tim odlukama a odgovornost za liječenje bolesnika preuzima rukovodilac Ljekarskog tima.

Član 12.

U slučaju da se bolesnik koji je svjestan i dobro obavješten o svom stanju ne ponaša u skladu sa uputama o liječenju, ljekaru/liječniku je dopušteno takvoj osobi odbiti pružanje dalje Ljekarske/liječničke pomoći pod uslovom da ga predhodno uputi na drugog ljekara/liječnika ili drugu zdravstvenu ustanovu.

Na isti način ljekar/liječnik može postupiti i prema bolesniku koji se ponaša nedolično, uvredljivo ili prijeteći, osim ako je bolesnik vitalno ugrožen u kom slučaju mu je obavezan pružiti pomoć.

Član 13.

Ljekar/liječnik koji radi u ustanovama zatvorenog tipa, naročito je obavezan čuvati pravo bolesnika u fizičkom i duševnom pogledu i paziti na njegovo lično dostojanstvo.

Prisilno liječenje i hranjenje je dopušteno samo ako bolesnik nije sposoban da o tome svjesno odlučuje.

Ako duševno zdrava i punoljetna osoba odbija hranu, ljekar/liječnik mora poštovati njenu volju.

Ljekar/liječnik nikada ne smije sudjelovati u nasilju prema čovjeku.

Član 14.

Kako bolesnik ima neotuđivo pravo na povjerljivost svih podataka koji se odnose na stanje njegovog zdravlja, sve ono što ljekar/liječnik sazna obavljajući svoju dužnost smatra se ljekarskom/liječničkom tajnom. Ljekar/liječnik ju je dužan čuvati i pred bolesnikovom rodbinom ako je to bolesnikova želja, čak i nakon njegove smrti osim u slučaju kada bi se time ugrozio život i zdravlje drugih ljudi.

Ljekar/liječnik se ne smije upuštati u lične ili porodične probleme bolesnika, niti pokušavati uticati na njega izvan onoga što zahtjeva liječenje.

Član 15.

Planiranje porodice i regulacija ljudske plodnosti kao i vantjelesna oplodnja predpostavlja razumijevanje i saglasnost oba bračna druga. U tom smislu, dužnost je ljekara/liječnika da poznaje etičko vrednovanje pojedinih metoda prema općeprihvaćenim savremenim stavovima.

Razvijanje viška ljudskih zametaka u istraživačke svrhe, nedozvoljeno je.

Član 16.

Radi potrebe presađivanja tkiva i organa, ljekar/liječnik smije u okviru pozitivnih zakonskih propisa, u slučaju moždane smrti, koja je utvrđena na stručno prihvatljiv način, održavati život tkiva ili organa koji se mogu iskoristiti u svrhu liječenja drugih bolesnika. O namjeri da sa mrtvog tijela presadi dijelove tijela, organe, tkiva, ljekar/liječnik će obavijestiti najbližeg srodnika i zatražiti pismenu dozvolu.

Ljekar/liječnik koji učestvuje ili bi mogao učestvovati u postupku presađivanja, ne smije učestvovati u donošenju odluke o moždanoj smrti davaoca zbog mogućeg sukoba interesa.

Ako ljekar/liječnik učestvuje u presađivanju tkiva ili organa sa živog davaoca, dužan ga je savjesno upoznati o prirodi zahvata i mogućim posljedicama.

Ljekar/liječnik neće vršiti takve pokušaje osim u slučajevima kada za to postoji isključivo stručna medicinska indikacija.

Član 17.

Posebnu obavezu ljekar/liječnik ima prema umirućem bolesniku jer se ljekar/liječnik mora boriti za život.

Na davanje medikamenata, davanje psihološke podrške, davanje podrške porodici i okolini, ljekar/liječnik je obavezan prije, tokom umiranja i nakon smrti.

Namjerno skraćivanje života nije dozvoljeno.

Odluka ljekara/liječnika treba biti onakva kakvu bolesnik želi. Ako bolesnik nije pri svijesti ljekar/liječnik će postupiti po svom najboljem znanju i savjesti.

Član 18.

Istraživanja novih dijagnostičkih, terapijskih i preventivnih postupaka, dopuštena su samo u skladu sa zakonskim propisima.

Usvajanje, primjena i širenje naučno neprovjerenih postupaka kao i pobuđivanje lažne nade kod bolesnika ili njegovih bližnjih nije dozvoljeno.

Ljekar/liječnik koji poduzima pokuse mora imati prolaznu ocjenu o naučnoj opravdanosti i etičkoj prihvatljivosti istraživanja izdatu od strane nadležnih tijela.

Osoba koja je predmet pokusa mora dati svoj pismeni pristanak a ako to ona nije u mogućnosti, onda njen staratelj. Takođe ima pravo da u svakom trenutku odbije dalju saradnju na pokusu.

O postignutim rezultatima pokusa ljekar/liječnik izvještava stručne krugove na javnim sastancima a tek kada je o njima stvoreno određeno mišljenje, obavještava se i šira javnost.

III ODNOS PREMA DRUGIM LJEKARIMA/LIJEČNICIMA

Član 19.

Ljekar/liječnik se prema drugim ljekarima/liječnicima treba da odnosi onako kako bi želio da se oni odnose prema njemu.

Svojim učiteljima iskazivat će poštovanje i zahvalnost za znanje, vještine i odgoj koje je od njih primio, a onima koji od njega zatraže stručni savjet i svu drugu pomoć, pružit će im je nesebično i prema svom najboljem znanju.

Član 20.

Ljekar/liječnik je obavezan da svoje saradnike i drugo osoblje upozori na učinjene propuste ali na način koji neće vrijeđati njihovo ljudsko dostojanstvo a pogotovo nikad pred bolesnikom ili njegovom rodbinom.

Član 21.

U slučaju da ljekar/liječnik dozna o neodgovarajućem postupku drugog ljekara/liječnika u etičkom, moralnom ili medicinskom pogledu, dužan je o tome upoznati ljekarsku/liječničku komoru.

Zabranjeno mu je o tome informirati bolesnika, njegovu rodbinu, druge kolege, odnosno širu javnost.

Član 22.

Ljekar/liječnik može preuzeti brigu nad bolesnikom drugog ljekara/liječnika samo na zahtjev bolesnika ili tog ljekara/liječnika.

Član 23.

Ljekaru/liječniku se zabranjuje da saraduje sa pojedincima ili ustanovama koje zloupotrebljavaju povjerenje javnosti zastupajući neprovjerene stvari i postupke namjenjene liječenju.

IV ZAVRŠNE ODREDBE

Član 24.

Svi članovi Ljekarske/Liječničke komore FBiH su obavezni poštivati odredbe ovog Kodeksa kao i odredbe ostalih konvencija i deklaracija iz oblasti medicinske etike a koje naša država prihvati.

Član 25.

Povrede i mjere-kazne za učinjene povrede odredaba ovog Kodeksa utvrđene su Pravilnikom o odgovornosti članova Ljekarske/Liječničke komore.

Član 26.

Ljekari/liječnici su dužni odbiti svaku stručnu radnju koja je u suprotnosti sa odredbama ovog Kodeksa, a Komora je dužna da im u tome pomogne svojim ugledom ili ako je potrebno određenim pravnim sredstvima.

Član 27.

Ovaj Kodeks stupa na snagu danom donošenja odluke Skupštine Ljekarske/Liječničke komore FBiH od 18.04.2015. godine.

Zenica, 18.04. 2015. godine,
Broj: 01-72/15

Predsjednik Skupštine Ljekarske/Liječničke komore FBiH

Prim. dr. Hidajet Rahimić